

Kulturdepartementet
Enheten för diskrimineringsfrågor
Erik Adell Hellström

Jokkmokk den 5/10 2017
Vårt dnr: 177/2017 p 100
Ert dnr: Ku2017/01534/DISK

Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik, SOU 2017:60

Sameskolstyrelsen ser att denna utredning är viktig och utredaren har gjort en grundlig utredning som väcker frågor och synpunkter från vår myndighet. Vi har valt att välja ut det viktigaste som vi vill framföra då vi ser att vårt remissvar skulle bli för långt och att andra kommer framföra samma synpunkter som vår myndighet.

5:2 En nystart för uppföljning och samordning av minoritetspolitiken

Utredaren föreslår att det ska skapas en ny särskild myndighet för uppdraget att följa upp, främja och samordna minoritetspolitiken. Sameskolstyrelsen kan förstå utredarens förslag om ny myndighet.

Lagen trädde i kraft år 2000 och sedan dess har t ex Länsstyrelsen i Stockholm haft uppdraget när det gäller finskan. Det innebär att expertkunskaper har byggts upp under de 17 åren som Länsstyrelsen haft uppdraget. Att man bygger en ny myndighet innebär inte per automatik att det leder till ett bättre genomslag av nationella minoritetspolitiken - det krävs mer än så. Det tar många år att etablera kunskap, skapa ett kontaktnät och ett kompetenskapital som Länsstyrelsen upparbetat genom åren. Sameskolstyrelsen ställer sig därför tveksam till inrättningen av en ny myndighet.

6 Förskola på minoritetsspråk

Sameskolstyrelsen stödjer utredarens förslag om att förskola på minoritetsspråk kommer in i skollagen enligt förslaget 1.2. Myndigheten anser att detta skulle förstärka och ge en tyngd och stöd för rektorer och förskolechefer.

I stycket 6.1.3 skriver utredaren att "förskolan kan utan tvekan få en betydelsefull roll i arbetet med revitalisering av de nationella minoritetsspråken". Sameskolstyrelsen kan tydligt se detta i våra förskolor som vi bedriver åt kommuner. Flera förskollärare vittnar om hur barn som inte har samiska när de börjar i förskolan, ganska snabbt lär sig samiska och använder språket dagligen samt att de växlar mellan språken utifrån vem de pratar med utan hinder.

Dock ser Sameskolstyrelsen att språkarbetet får inte stanna enbart i förskolan utan det måste finnas möjligheter för barnen för en fortsatt språkutveckling - att barnet kan

fortsätta lära/utveckla samiskan i förskoleklass och sedan i skolan. Därtill att barnet/eleven får en möjlighet till att studera på sitt minoritetsspråk.

Sameskolstyrelsen ser idag att detta inte är möjligt i alltför många kommuner, även förvaltningskommuner, vilket är ett stort bekymmer i revitaliseringsprocessen men framför allt för individen. Varje elev har rätten till sitt språk, identitet och kultur; dessa hör ihop. Ett språk är inte bara ett språk, det är också min identitet som är rotad i min kultur och den tradition jag är uppvuxen i.

8.2.2 Utbildningsmöjligheterna bör ses över

Utredarens förslag att utveckla uppdragsutbildning är mycket bra förslag och nödvändigt då bristen på kompetent och utbildad personal inom vård och omsorg och förskolan (skolan) är mycket hög. Idag saknas det leg. förskollärare men även barnskötare med språk och kulturkompetens som utredarna beskriver i avsnittet 8.1.1 sid. 193.

Sameskolstyrelsen strävar efter att anställa leg. förskollärare som har samiskt språk och kulturkompetens. Då behovet är stort har myndigheten ett avtal med Sámi Allaskuvla i Kautokeino, Norge, som utbildar till leg. förskollärare med samisk kulturkompetens. Men detta är inte helt enkelt då kursplanen inte helt överensstämmer med de svenska kraven, vilket innebär att högskolan har lagt till ett extra år för studenterna för att de ska bli leg. enligt svensk skollag, sammanlagt måste de studera 4,5 år istället för 3,5 år. Detta borde ses över och möjliggöra att, som i vårt fall, studenter kan studera till förskollärare i Sapmiområdet utan ett extra år.

10.2.1 Utvärdering av Språkcentrum

Sameskolstyrelsen stödjer utredarens konstaterande att Språkcentrum är en viktig och värdefull funktion i revitaliseringen av de samiska språken. Vi kan se detta direkt i vårt samarbete med Språkcentrum när det t ex gäller språkbad för elever.

Elever som deltar i språkbaden, våra egna elever samt elever från grundskolor som har en samisk integrering, berättar om hur deras språk utvecklas tack vare språkbaden, att de får nya ord samt få varit del i ett samiskt sammanhang vilket har varit mycket värdefullt för eleverna. Språkbaden stärker elevernas identitet, språk och kultur tack vare samarbetet med Språkcentrum.

Sameskolstyrelsen föreslår att då Språkcentrum idag finns enbart i sydsamiskt område borde även finnas i samtliga områden; nordsamiskt, lulesamiskt och umesamiskt område också. Detta skulle innebära att om Språkcentrum fanns i dessa områden skulle de på ett direkt sätt vara med och utveckla språket inom området. Vi kan se detta i resultatet i det sydsamiska området. När Språkcentrum inrättades var sydsamiskan hotad - då det idag har blivit allt fler användare av språket tack vare det goda arbete som Språkcentrum åstadkommit. Därför bör Språkcentrum inrättas i samtliga övriga områden också.

11.3.1 Förbättrad uppfyllelse av läroplanens målsättningar

Utredaren överväger att Skolverket får i uppdrag att producera läromedel som rör de nationella minoriteternas historia, kultur, språk och ställning i samhället för samtliga årskurser.

Sameskolstyrelsen vill påminna utredaren om att myndigheten idag har uppdraget att producera läromedel samt uppdraget att informera om sameskolan och samiska undervisningsinslag i skolväsendet enligt förordning 2011:31 2§ punkt 2. Sameskolstyrelsen har en specialkompetens vad gäller urfolket samerna och borde därför få uppdraget.

Sameskolstyrelsen vill också uppmärksamma utredaren om följande:

Idag finns samarbete mellan Norge, Finland och Sverige i Sapmiområdet. När det kommer till utbildning, läromedel och språk stöter vi på problem. Vi kan nämna läroplanen, styrdokument och kursplan framför allt i samiska. Man kan tro att samiska språket är detsamma oavsett inom Sapmiområdet, men så är inte fallet. Det finns dialektala skillnader som berör begrepp, referenspunkter och andra ord. När läromedel inköps från t ex Norge eller Finland fungerar de till viss del men lärare uppger att det är svårt att följa kursplanen fullt ut med dessa läromedel då begrepp, dialektala skillnader finns mellan länderna.

En annan synpunkt är att i styrdokumentet för förskolan och skolan är allt baserat på den svenska läroplanen, oavsett om Sameskolstyrelsen har en egen läroplan. Det finns några ord och tillägg som berör det samiska; men likväl inte utifrån en samisk grund eller perspektiv. Detta innebär att våra förskollärare och lärare måste skriva om eller omsätta läroplanerna utifrån en samisk grund så att undervisningen baseras på den samiska kulturen, samiska förhållningssättet och traditioner.

Om minoriteterna ska stärkas måste det också genomsyra styrdokument i förskolan och skolan så att minoritets eleverna och urfolket samerna, får en likvärdig utbildning som är baserad på t ex en samisk grund. I våra grannländer har man kommit längre än vad vi har gjort i Sverige kring detta.

Konklusionen av ovanstående är att Sameskolstyrelsen ser att det behövs ett samordnat samarbete med målet att harmonisera de olika läroplanerna utan en kvalitetssänkning, finna vägar för gemensamma läromedelsprojekt, gemensam utbildning till lärare, förskollärare samt vård och omsorgspersonal baserat på en gemensam samisk grund.

Det skulle innebära att samordning av resurser, kompetens tillvaratas, språken förstärks och expertiscentra inom utbildning förstärks i andan av ett folk i fyra länder, där vi också räknar in Ryssland.

I tjänsten,

Annechatrin Brandén
Tf skolchef